

Kreft i prostata

Hva er kreft i prostata?

Kreft i prostata (blærehekskjertelen) er den vanligste kreftformen blant menn i Norge (1). Det er forsket lite på prostatakreft hos menn med utviklingshemning, men en undersøkelse finner at prostatakreft forekommer sjeldnere enn hos menn i befolkningen generelt (2).

Årsaker

Ukjent årsak, men alder, arv, hormoner, kost, miljø og livsstil ser ut til å påvirke (1).

Hvordan forebygge prostatakreft

Bortsett fra å leve sunt, er det viktig å følge litt ekstra med hvis andre i familien har hatt prostatakreft. Cirka 10 % kan være arvelige. Menn som har mødre eller søstre som har hatt brystkreft eller eggstokkreft (BRCA2), bør vurderes hos lege med tanke på arvelig risiko for prostatakreft (1).

Symptomer på prostatakreft

- Må tisse ofte
- Tynn og svak urinstråle
- Vanskeligheter med å få tømme blæren
- Blod i urinen
- Blodmangel (lav hemoglobin)
- Trøtt og går ned i vekt
- Smerter i rygg og skjelett

Noen av disse symptomene kan også forekomme ved godartet forstørret prostata (1).

Undersøkelser

Legen vil undersøke pasientens prostata. Det gjøres ved å stikke en finger opp i endetarmen for å kjenne på prostatakjertelens størrelse og konsistens. Hvis fastlegen tror at det kan være noe galt med prostata, blir pasienten henvist til spesialisthelsetjenesten for å få tatt en vevsprøve. Der vil legen via et ultralydapparat føre en tynn nål inn i prostatakjertelen via huden i området mellom endetarm og pung. Dette gjøres i lett narkose. I tillegg blir det tatt røntgenbilder og en spesiell blodprøve, prostataspesifikt antigen (PSA). PSA er et protein som skiller ut fra kjertelcellene i prostata og måles i blodet (1).

Behandling

Hvilken behandling pasienter med prostatakreft får, er avhengig av hvor alvorlig sykdommen er når de får diagnosen. Noen ganger vil målet med behandlingen være å bli helt frisk, andre ganger vil målet være lindrende behandling. Derfor kan behandling være kirurgi, strålebehandling, hormonbehandling, cellegiftbehandling eller en kombinasjon av alle. Prostatakreft rammer ofte gamle menn, og da kan aktiv behandling ofte redusere livskvaliteten til mannen mer enn det er å leve med sykdommen den tiden de har igjen av livet (1).

Pakkeforløp

Ved mistanke om kreft vil fastlegen henwise pasienten til et *pakkeforløp*. Målet med et pakkeforløp er å gi forutsigbarhet og trygghet for pasienten og de pårørende. Et pakkeforløp skal omfatte utredning, behandling og oppfølging, og gi en pekepinn på tiden det kan ta.

På alle sykehus som utreder og behandler kreft finnes det fagfolk som jobber som *forløpskoordinatorer*. Disse personene skal sørge for minst mulig ventetid for alle pasienter til deres undersøkelser og behandlinger. Pasienter kan ringe dem når som helst med spørsmål om henvisninger, timeavtaler og lignende.

I tillegg vil de fleste kommuner ha en kreftkoordinator som kan følge opp pasienten hjemme.

Referanser

1. www.kreftlex.no
2. Satgé, D., Axmon, A., Trétarre, B., Sandberg, M., Ahlström, G. 2020. Cancer diagnoses among older people with intellectual disability compared with the general population: a national register study. J Intellect Disability Research. 64(8):579-588. doi: 10.1111/jir.12734. 12.